

МААЛЫМАТ КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН БАШТАЛГЫЧ БИЛИМ
БЕРҮҮДӨ КОЛДОНУУНУН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

*Нусупова Роза Сарыпбековна, п.и.к.
Б.Осмонов атындагы ЖАМУ,
Темирбаева Гулзат Козубаевна, ППЖана ОТ
кафедрасынын улук окутуучусу*

Аннотация: Макалада маалымат-коммуникациялар технологияларын башталгыч билим берүүдө колдонуунун өзгөчөлүктөрү каралды. Маалымат-коммуникациялык технологияларынын каражаттарынын түрлөрү, аларды сабакта колдонуудагы мүмкүнчүлүктөрү, окуу процессин уюштуруу үчүн зарыл болгон шарттар, Microsoft Power Point презентациялары, акылдуу доска, интернет булактарын колдонуу тууралуу адабий булактар анализденип, иштелип чыкты.

Түйүндүү сөздөр: маалымат-коммуникациялык технологиялар, башталгыч билим берүү, МКТнын мүмкүнчүлүктөрү, билим берүү аспектиси, электрондук каражаттар, акылдуу доска, презентациялар, заманбап билим берүү, педагогикалык ишмердүүлүк, материалды визуализациялоо, активдештирүү

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

*Нусупова Роза Сарыпбековна к.п.н.,
ЖАГУ им.Б.Осмонова
Темирбаева Гулзат Козубаевна старший
преподаватель кафедры ППиОТ*

Аннотация: В статье рассматриваются особенности использования информационно-коммуникационных технологий в начальном образовании. Были проанализированы и разработаны литературные источники об использовании информационно-коммуникационных технологий, возможности их использования на уроке, необходимые условия для организации учебного процесса, презентации Microsoft Power Point, смарт-доски, использование интернет-источников.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, начальное образование, возможности ИКТ, образовательный аспект, электронные средства, смарт-доска, презентации, современное образование, педагогическая деятельность, визуализация материала, активизация.

FEATURES OF THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
IN PRIMARY EDUCATION

*R.S.Nusupova Ph.D., JAGU named after B.Osmonov
Temirbaeva Gulzat Kozubaevna
Senior Lecturer of the Department of PP&ET*

Annotation: The article discusses the features of the use of information and communication technologies in primary education. Literature sources on the use of information and communication technologies, the possibility of their use in the classroom, the necessary conditions for organizing the educational process, Microsoft Power Point presentations, smart boards, and the use of Internet sources were analyzed and developed.

Key words: information and communication technologies, primary education, possibilities of ICT, educational aspect, electronic means, smart board, presentations, modern education, pedagogical activity, visualization of material, activation.

Азыркы учурда баланы жөн эле маалымат алып жүрүүчү катары эмес, аны кабылдап, талдап, өзү жашап жаткан реалдуулукка ыңгайлаша алган инсан катары тарбиялоо зарыл. Ушуга байланыштуу мугалимдер заманбап билим берүү технологияларын, анын ичинде маалыматтык технологияларды колдонуу менен байланышкан окуу процессин уюштура билүүсү бүгүнкү күндүн талабы экенин эстен чыгарбоосу зарыл.

Заманбап билим берүүнүн алдыңкы тенденцияларынын бири – анын жогорку технологиялык деңгээлге өтүүсү. Бул билим берүү ишмердүүлүгү чөйрөсүнө маалыматтык технологиялардын каражаттарын жигердүү киргизүүдө көрсөтүлөт.

Д.Н. Ушаковдун сөздүгүндө маалымат-коммуникациялык технологиялар деп объекттин, процесстин же кубулуштун абалы жөнүндө жаңы сапаттагы маалыматты алуу үчүн маалыматтарды чогултуу, иштетүү жана берүү үчүн каражаттардын жана ыкмалардын жыйындысын колдонгон процесс түшүнүлөт [5]. Маалыматтык технологиялар окутуунун жана тарбиялоонун мазмунун, уюштуруу формаларын жана ыкмаларын тынымсыз динамикалуу жаңыртууга көмөктөшөт. Кесиптик маселелерди чечүү үчүн компьютерди колдонуу педагогикалык ишмердүүлүктүн милдеттүү компоненти болуп калат.

Башталгыч мектепте МКТнын мүмкүнчүлүктөрүн туура пайдалануу сабактын үчилтик дидактикалык максатына туура келет:

- Билим берүү аспектиси – окуучулардын окуу материалын кабыл алуусу, окуу объекттеринин ортосундагы байланыштарды жана мамилелерди түшүнүүсү;

- Өнүктүрүү жагы – окуучулардын таанып-билүү кызыгуусун өнүктүрүү, жалпылоо, талдоо, салыштыруу, чыгармачылык активдүүлүгүн жогорулатуу;

- Тарбиялык жагы – илимий дүйнө таанымын калыптандыруу, өз алдынча жана топтук иштерди так уюштура билүү, жолдоштук сезимди өнүктүрүү, бири-бирине жардам берүү [1].

Маалымат-коммуникациялык технологияларынын каражаттарын төмөнкүлөр түзөт:

Маалыматтык	<ul style="list-style-type: none"> • Мультимедиа энциклопедиясы • Интернеттеги Интернет ресурстары
Окутуу	<ul style="list-style-type: none"> • Программалар • Тиркемелер • Тренажерлор • Тесттик тапшырмалары • Окутуу сервистери
Изилдөө	<ul style="list-style-type: none"> • Моделдөө • Окуу оюндары • Виртуалдык чындык
Дизайн куралдары	<ul style="list-style-type: none"> • Окутуп-үйрөтүүчү программалар • Социалдык тармактардагы тиркемелер
Байланыш	<ul style="list-style-type: none"> • Тиркемелер • Электрондук почта • Электрондук видео чалуу • Электрондук форумдар
Диагностикалык	<ul style="list-style-type: none"> • Диагностикалык материалдарды түзүү үчүн программалар • Диагностикалык материалдарды түзүү үчүн тиркемелер
Аралакта сактоочу каражаттар (инструменты облачного хранения)	<ul style="list-style-type: none"> • Ар кандай маалыматтарды чогултуу жана сактоо боюнча кызматтар • Электрондук почта • Электрондук жадыбал
Эсеп жүргүзүү	<ul style="list-style-type: none"> • Эсептөө операцияларын автоматташтыруу

Башталгыч мектепте маалыматтык-коммуникациялык технологияларды сабакта колдонуунун мүмкүнчүлүктөрү кайсылар?

- окууга болгон позитивдүү мотивациясын күчөтүү, окуучулардын таанып билүү жөндөмдүүлүгүн активдештирүү;
- сабактарды жогорку эстетикалык жана эмоционалдык деңгээлде өткөрүүгө мүмкүндүк берүү;
- сабакта аткарылуучу иштердин көлөмүн 1,5-2 эсеге көбөйтүү;
- даярдоону дифференциялоонун жогорку деңгээлин камсыз кылуу (дээрлик жекелештирүү);
- ар кандай маалыматтык системаларга, электрондук китепканаларга, башка маалымат ресурстары менен иштөөнү камсыз кылуу.
- өз алдынча иш жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн кеңейтүү;
- изилдөө ишмердүүлүгүнүн көндүмдөрүн калыптандыруу [2].

МКТны сабакта колдонуу максаты эмнеде?

- жеке окуу куралы
- окуу материалын өздөштүрүү боюнча контролду уюштуруунун каражаты;
- сабактын ар бир этабында : жаны материалды түшүндүрүүдө, бекемдөөдө жана кайталоодо колдонулат.

Окуу процессин уюштуруу үчүн төмөнкү шарттарды эске алуу керек:

1. Сабакты башталгыч класстын мугалими өткөрүшү керек, анткени башталгыч мектепте предметтерди окутуунун методикасы боюнча билим алган, предметтик материалды жана башталгыч мектеп жашындагы балдардын жаш өзгөчөлүктөрүн билет.

2. Компьютердик тапшырмалар предметтин мазмунуна жана аны окутуунун методикасына ылайык түзүлүүгө тийиш.

3. Студенттер компьютердик тапшырмаларды аткаруу үчүн керектүү деңгээлде компьютерди колдоно билиши керек.

4. Окуучулар башталгыч класстар үчүн белгиленген гигиеналык ченемдерге ылайык жабдылган атайын класста окууга милдеттүү.

МКТларын сабакта колдонуунун айрым электрондук каражаттары болуп:

- Microsoft Power Point презентациялары
- Акылдуу доска
- Интернет булактары эсептелет.

PowerPoint презентациялары

PowerPoint - динамикалык слайд презентацияларын түзүүгө мүмкүндүк берүү программасы болуп саналат.

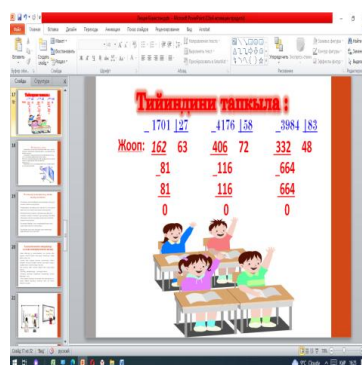
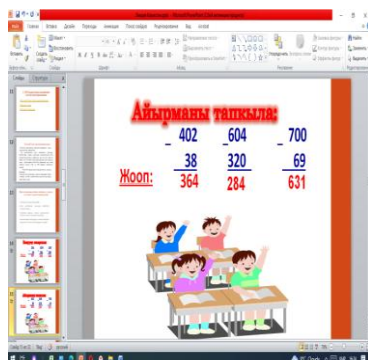
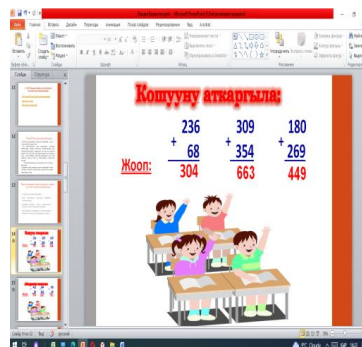
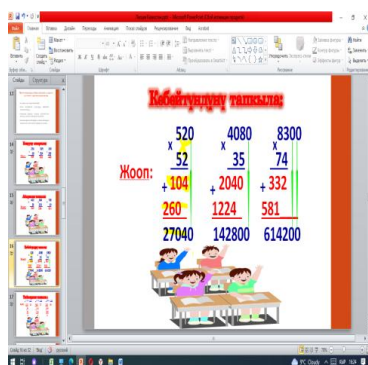
Бул презентациялар өзүнө анимацияны, сүрөттөрдү, картиналарды, үндөрдү, видеолорду, диаграммаларды жана маалыматтарды берүүгө графикалар, жөн гана кооз иштелип чыккан текст, SmartArt элементтери (кызыктуу жана пайдалуу нерсе) , презентацияны PowerPoint форматында гана сактап калбастан, видеого, CDге же PDF файлына экспорттоону камтыйт.

PowerPoint программасын колдонуунун дагы маанилүү факторлору болуп:

1. Интернетте жана китептерде көптөгөн сабактардын болушу.
2. Windows, Mac OS X, Android, iPhone жана iPad үчүн акысыз тиркемелерди колдоо саналат.

Презентацияларды сабакта пайдалануу учурунда мугалимге түзүлгөн мүмкүнчүлүктөр төмөнкүлөр:

- материалды визуализациялоо;
- жаңы материалды түшүндүрүү процессин активдештирүү;
- анимация аркылуу чыгуучу маалыматтын көлөмүн жана ылдамдыгын тууралоо;
- компьютердик слайддардын, анимациялардын жарыктыгы жана көңүл бурдурууга мүмкүн [3].



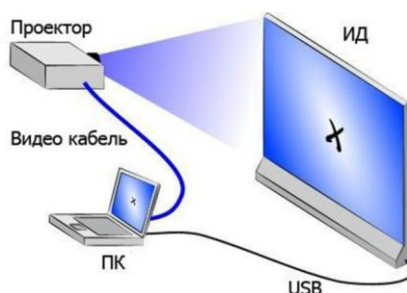
Интерактивдүү доска

«Интерактивдүү» деген сөз англис тилинен келип чыгып: «интер» - өз ара, «акт» - аракеттешүү дегенди билдирет. Демек, интерактивдүү - «өз ара аракеттешүү» деген маанини түшүндүрөт.

Интерактивдүү досканы колдонуп сабак өтүүдө анын бетине жазса болот, ар түрдүү программалык камсыздалыштарды иштетүү мүмкүн.

Ошондой эле окуу материалдары менен электрондук форматта иштөөгө, үн коштоо, анимация, графикалык жана тексттик маалыматтарды чыгарууга болот.

Интерактивдүү доска – чоң сенсордук экранды элестетет. Ал компьютер жана проектор менен кошо иштейт.



Мугалимдер үчүн интерактивдүү досканы колдонуунун пайдасы

- Мугалимдерге класстын борборунан жаңы материалды түшүндүрүүгө, чоң класста иштөөгө мүмкүндүк берет;
- Импровизацияны жана ийкемдүүлүктү кубаттайт, бул сизге каалаган тиркеменин үстүнө тартууга жана жазууга мүмкүндүк берет;
- Көп убакытты жана күч-аракетти коротпостон жана үйрөнүлгөн материалды текшерүүнү жеңилдетип туруп, сүрөттөрдү, анын ичинде сабак учурунда жасалган жазууларды доскада сактап жана басып чыгарууга мүмкүндүк берет;
- Мугалимдерге бири-бири менен материалдарды бөлүшүүгө жана аларды кайра колдонууга мүмкүндүк берет;

• Мугалимдерди окууга жаңы ыкмаларды издөөгө шыктандырат, профессионалдык өсүүгө түрткү берет.

Башталгыч мектепте интерактивдүү досканы колдонуунун негизги жолдору:

- башка сабактарда да демонстрациялоо үчүн мугалим сабак учурунда жасаган бардык жазууларды компьютерде атайын файлга сактай алат;
- мугалим сабак учурунда сакталган конспекттерди сабакты калтырган же өзүнүн дептерине тиешелүү жазууларды түшүрүүгө үлгүрбөй калган студентке өткөрүп бере алат;
- бир окуучунун ишин класстын бардык башка окуучуларына көрсөтүү;
- сүрөттөрдү, видеофильмдерди, тасмаларды көрсөтүү;
- компьютер чычканын колдонбостон интерактивдүү доскада чиймелерди түзүү;
- сабак учурунда сүрөттөрдү, схемаларды жана карталарды түзүү, аларды кийинки сабактарда колдонууга болот, бул сабакта убакытты үнөмдөйт [1];



Электрондук ресурстар

- Окуу китептерине электрондук тиркемелер

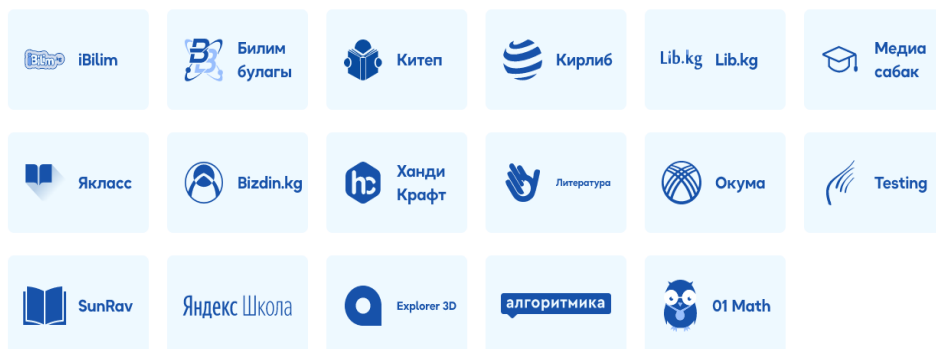
Интернет ресурстарын колдонуу

- Окуучулардын билим берүү ишмердүүлүгүнүн түрлөрүн кеңейтет (интернеттен предмет боюнча маалыматты издөө жана иштетүү);
- Кесиптик чыгармачылык баарлашуу жана маалымат менен тез алмашуу үчүн мүмкүнчүлүктөрдү камсыздайт;
- кесиптик өсүү үчүн мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылат;
- Дидактикалык материалды тандоодо жана колдонууда мугалимге чыгармачылык мүмкүнчүлүктөрдү ачат;
- Окуучуларды кызыктырган заманбап техникалык каражаттарды сабакта колдонууга мүмкүндүк берет [4].

Бүгүнкү күндө интернет булактарында мугалимдин сабак өтүүсү үчүн материалдар абдан көп. Ал материалдарды атайын сайттардан издеп табууга болот. Төмөндө кыргызча материалдарды камтыган сайттардын мисалы берилди.

Пайдалуу сайттар

АЧЫК БИЛИМ БЕРҮҮ РЕСУРСТАРЫ



- Kahoot.com онлайн викториналарды, тесттерди жана сурамжылоолорду түзүү үчүн; <https://kahoot.com/schools-u/>

• Wordwall.net интерактивдүү доска үчүн көнүгүү оюндарын түзүү үчүн компьютерде жекече иштөө; <https://wordwall.net/ru>
<https://wordwall.net/ru/resource/19878099/%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D1%8C%D1%82%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%83%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%89%D0%B8>

• Genial.ru презентацияларды, видео презентацияларды, билим берүү ресурстарын түзүү үчүн, интерактивдүү сүрөттөр, оюндар, тесттер, инфографика, диаграммалар, сын-пикирлер, сабактардын акыл карталары ж.б.; <https://www.genial.ly/login>

• Coreapp.ai аралаш окутуу технологиясында сабактарды түзүү үчүн класс", билимди сын-пикир менен текшерүү мүмкүнчүлүгү жана электрондук журнал; <https://coreapp.ai/app/auth?goto=/teach>

• Mentimeter.com заматта сөз булут чагылышын түзүү үчүн

• МКТны колдонуу боюнча сабактар башталгыч мектепте өзгөчө актуалдуу.

3-4-класстын окуучуларынын визуалдык-сүрөттүү ой жүгүртүү, жаңыны кабыл алуу жөндөмдүүлүгү жогору, ошондуктан алардын билимин мүмкүн болушунча жогорку сапаттагы иллюстративдик материалды колдонуп, көрүү процессинде көрүү гана эмес, угуу, сезимдер жана фантазияны да камтуу менен куруу абдан маанилүү.

<https://www.igraemsa.ru/igry-dlja-detej/matematicheskie-igry/raskraska-po-nomeram-poljanka> (окуучулардын визуалдык-сүрөттүү ой жүгүртүүсүн интернет каражаттары менен бышыктоо) [6].

МКТ мугалимдин колундагы күчтүү педагогикалык курал, аны өздөштүрүү жана предметтик сабактарында кеңири колдонуу зарыл.

Мугалим МКТ пайдалануу – бул максат эмес, окутуунун гана каражаты экенин дайыма эстен чыгарбашы керек. Аны чындап керек болгон жерде гана максатка ылайыктуу колдонуу керек. Бирок ар кандай дары негизсиз дозада кабыл алынса, уу болуп калышы мүмкүн. Компьютер бир сааттык сабакта баланы дароо акылдуу жана өнүккөн кыла турган сыйкырдуу таякча эмес экенин эстен чыгарбоо керек.

Белгилүү мөөнөттөр бар. Компьютер менен ашыкча баарлашуу баланын көрүүсүнүн начарлашына гана алып келбестен, анын психикалык саламаттыгына да терс таасирин тийгизет.

Бирок компьютер биздин келечегибиз. Бул баланын интеллектуалдык өсүшүнө жардам берет, ой жүгүртүү процессин тездетет. Экинчи жагынан, компьютерге гана таянып, аны китептерди, оюнчуктарды, эң негизгиси жандуу баарлашууну алмаштырып, бизди курчап турган дүйнө жөнүндөгү билимдин жалгыз булагына айланткан болбойт.

МКТны колдонуу учурдун талабы, бул балдарды активдүү эмгекке тартууга, алардын билимге болгон умтулуусун ойготууга шарт түзөт.

Эгерде мугалим:

- ✓ балдардын жаш өзгөчөлүктөрүн жана кызыкчылыктарын эске алса;
- ✓ экран жана проектор менен үзгүлтүксүз иштөө убактысын көзөмөлдөсө (2-класс - 10 мин, 3-класс - 15 мин, 4-класс - 20 мин),
- ✓ иштин альтернативдик түрлөрү жана формаларын колдонсо;
- ✓ иштин темпин көзөмөлдөсө (тез, таңууланган болбошу керек),
- ✓ ар кандай мажбурлоону жана баланын каалоолорун басып койбосо МКТны колдонуу балдардын ден соолугуна зыян келтирбейт [4].

Пайдаланган адабияттар

1. В. В. Гаранжа. Использование информационно-коммуникативных технологий в обучении и воспитании младших школьников.[Электронный ресурс]. - Режим

доступа: <http://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/obshchepedagogicheskie-tehnologii/ispolzovanie-ikt-v-obuchenii-i-vospitanii-mlads>

2. Красильникова В. А. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: учебное пособие / В.А. Красильникова. - М.: ООО «Дом педагогики», 2006. – 231с.
3. Как проектировать универсальные учебные действия в начальной школе. От действия к мысли / Под ред. А. Г. Асмолова. М., 2012.
4. Нусупова Р.С. Окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болочок педагогдорду лаярдоонун этаптары [Текст] / Р.С., Нусупова // Известия ВУЗов Кыргызстана.-№2, 2016.-148-б.
5. Раева Б.Ж. Окутууну автоматташтыруу системасын колдонуп ЖОЖдордогу студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу [Текст] /Б.Ж., Раева//ЖАМУнун жарчысы.-2014-1.-85-88-бб.
6. Формирование ИКТ-компетентности младших школьников / Е.И. Булин Соколова, Т.А. Рудченко, А.Л. Семенов, Е.Н. Хохлова. М., 2012.
7. Ушаков, Д.Н. Большой толковый словарь современного русского языка : 180 000 слов и словосочетаний / Д. Н. Ушаков. - М. : Альта-Принт, 2006. - 1239 с.
8. Интернет ресурстары:
<https://kahoot.com/schools-u/>
<https://wordwall.net/ru>
<https://www.igraemsa.ru/igry-dlja-detej/matematicheskie-igry/raskraska-po-nomeram-poljanka>
<https://coreapp.ai/app/auth?goto=/teach>
<https://www.genial.ly/login>